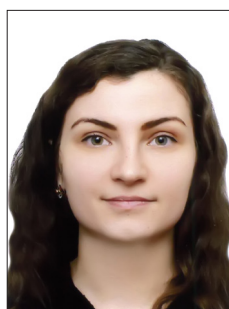

CZU: 94(478)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18242607>Grigore ARDELEAN¹

ardeleangrigore7@gmail.com

Antonela CRUDU²

antonela.crijanovschi@gmail.com

PARTAJUL BUNURILOR PROPRIETATE COMUNĂ DEVĂLMAȘĂ A FOȘTILOR SOȚI – ÎNTRE POSIBILITATE LĂSATĂ LA DISCREȚIA CODEVĂLMAȘILOR ȘI OBLIGATIVITATE

Abstract: Partajul proprietății comune reprezintă un aspect al divorțului în plan patrimonial care, în cazul omisiunii termenului de prescripție stabilit de legiuitor, riscă să impună foștilor soți gestiunea bunurilor comune pe toată durata existenței lor. În aceste condiții, este important ca subiecții interesați să fie conștienți de acest termen și să ceară consiliere juridică corespunzătoare, pentru a nu pierde oportunitatea de a-și revendica dreptul la partajare. Or, practica arată că de multe ori părțile, după desfacerea căsătoriei, evită să recurgă la partajarea averii din diverse motive personale și financiare, pe când legiuitorul, prin stabilirea unui termen de prescripție silește părțile interesate la o abordare activă în vederea gestionării partajului, fără a aștepta expirarea termenului și complicațiile ulterioare.

Astfel, scopul prezentei lucrări se concentrează asupra identificării unor soluții alternative la cazurile de omisiune a termenului de prescripție cerut pentru partajarea averii comune după divorț, pentru a evita impunitatea de a folosi în comun bunurile care nu au fost împărțite în termenul de 3 ani de la pronunțarea divorțului. De cealaltă parte, ar fi inechitabilă obligarea prin lege a

¹ Conferențiar universitar doctor în drept, Catedra „Drept privat”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>), e-mail: academia@mai.gov.md; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5203-358X>, e-mail: ardeleangrigore7@gmail.com

² Doctorandă, Școala Doctorală în Drept, Științe Politice și Administrative, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”; ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-8002-2084>, e-mail: antonela.crijanovschi@gmail.com

partilor să recurgă la partajare în limitele unui anumit termen, dar și să impună foștii soți să folosească bunurile în comun nepartajate după divorț.

În asemenea condiții, ne vedem datori să intervenim prin cercetare în vederea identificării unor soluții optime ce ar favoriza ambii subiecți care, de altfel, trebuiau să acționeze într-un termen rezonabil pentru a-și decide soarta bunurilor după divorț.

Cuvinte-cheie: divorț, bunuri comune, partaj, drept de proprietate, termen de prescripție.

DIVISION OF COMMON PROPERTY OF FORMER SPOUSES – BETWEEN POSSIBILITY LEFT AT THE DISCRETION OF THE CO-SPOUSES AND OBLIGATION

***Abstract:** The division of joint property is an aspect of divorce in terms of property which, in the event of the omission of the limitation period established by the legislator, risks imposing on the former spouses the management of the joint property for the entire duration of their existence. In these circumstances, it is important that the interested parties are aware of this term and seek appropriate legal advice, in order not to lose the opportunity to claim their right to division. However, practice shows that often the parties, after the dissolution of the marriage, avoid resorting to division of property for various personal and financial reasons, while the legislator, by establishing a limitation period, forces the interested parties to an active approach in managing the division, without waiting for the expiration of the term and subsequent complications during the division.*

Thus, the purpose of this paper focuses on identifying alternative solutions to cases of omission of the prescription period required for the division of joint property after divorce, in order to avoid impunity for jointly using assets that have not been divided within the 3-year period from the divorce.

On the other hand, it would be unfair to oblige the parties by law to resort to division within a certain period, but also to impose former spouses to use the jointly undivided assets after divorce, which is still not the most inspired decision.

Under such conditions, we see ourselves obliged to intervene through research in order to identify optimal solutions that would favor both subjects who, in fact, had to act within a reasonable period to decide the fate of the assets after divorce.

***Keywords:** divorce, joint property, division, property right, prescription period.*

1. INTRODUCERE

Pe parcursul vieții conjugale, majoritatea cuplurilor reușesc să dobândească în patrimoniul lor bunuri mobile și imobile pentru care pot decide, în orice moment, modificarea regimului proprietății bunurilor deținute în comun, prin partajare lor, atribuindu-le statutul de bunuri proprietate personală a fiecăruia. De altfel, această operațiune juridică nu implică prea multe complexități, decât cele legate de cantitatea bunurilor ce se cuvin fiecărui soț.

În schimb, cele mai multe și dificile probleme apar în cazul partajării bunurilor comune după divorț, iar acestea sunt amplificate de existența obligațiilor post-divorț față de copii minori sau de gradul de vinovăție a soțului care a provocat divorțul. Or, potrivit legislației României (art. 390 din C.civ.), în cazul în care divorțul se pronunță din culpa exclusivă a soțului pârât, soțul reclamant poate beneficia de o prestație care să compenseze, atât cât este posibil, un dezechilibru semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață ale celui care o solicită¹.

Însă nu aceasta este problematica ce ar face obiectul cercetării de față, ci faptul

¹ Codul civil al României, nr. 287/2009, <https://legislatie.just.ro/public/detaliidocument/175630> (accesat la data de 16.07.2025).

că legea impune foștilor soți un termen de 3 ani pentru a recurge la partajarea averii, iar efectele omisiunii acestuia devin interpretabile, neconvenabile și neconstituționale, în ultimă instanță. Or, dacă după expirarea acestui termen, foștii soți nu au inițiat procedura partajării bunurilor comune, ar însemna că trebuie să le folosească în comun pe toată durata existenței lor, ceea ce contravine principiilor dreptului de proprietate, dar și drepturilor fundamentale în condițiile în care nimeni nu poate fi silit să folosească bunurile în comun, decât în cazurile strict prevăzute de lege și de natura bunului.

Așadar, în linii generale, legislația familiei² prevede la art. 25 alin. (1) că: „Împărțirea proprietății în devălmășie a soților poate fi făcută atât în timpul căsătoriei, cât și după desfacerea ei, la cererea oricărui dintre soți”. În scopul precizării sensului unor termeni specifici domeniului de referință, în contextul în care legiuitorul nu utilizează noțiunea de partaj, dar folosește noțiunea de împărțire, vom consulta Dicționarului explicativ al limbii române. Potrivit acestuia „Partajul este acțiunea de împărțire a unei averi între mai multe persoane îndreptățite să o stăpânească”³.

Deci, observăm că noțiunile „împărțire” și „partaj” sunt sinonime, respectiv, concluzionăm că legiuitorul, utilizând termenul „împărțire” în cuprinsul art. 25 alin.(1) C.fam., a avut în vedere acțiunea de partajare a averii între soți sau foștii soți.

2. METODOLOGIE

Materialele aplicate **în procesul studiului fac parte din categoria celor mai diverse, fiind utilizate metodele cele mai eficiente în materia cercetării juridice, dintre care enumerăm:** metoda analizei (utilizată pe larg la examinarea cadrului normativ și doctrinar în materia partajării bunurilor comune ale foștilor soți); metoda sintezei (aplicată la selectarea celor mai relevante opinii doctrinare și decizii ale instanțelor pe marginea partajării bunurilor soților post-divort); metoda deducției; metoda comparativă (folosită în procesul comparării legislației civile cu cea care reglementează raporturile de familie, dar și a unor opinii doctrinare autohtone cu cele ale doctrinei internaționale); metoda sistemică (utilizată la realizarea sistemică a studiului ce vizează domenii aparte cum ar fi al dreptului civil, dreptului familiei, dreptului procesului civil); metoda empirică (este utilizată în procesul examinării cauzelor aflate pe rolul instanțelor și a deciziilor date pe marginea litigiilor de partajare a bunurilor comune post-divort).

Listă de abrevieri:

- alin. – alineat
- art. – articol
- C. civ. – Codul civil
- C. fam. – Codul familiei
- CPC – Codul de procedură civilă
- CSJ – Curtea Supremă de Justiție
- CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- lit. – literă
- nr. – număr
- p. – pagină
- RM – Republica Moldova

² Codul Familiei al Republicii Moldova nr. 1316 din 26.10.2000, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148507&lang=ro# (accesat pe 15.07.2015).

³ Dicționar explicativ al limbii române <https://dexonline.ro/definitie/partaj/definitii>. (accesat pe 19.03.2025).

3. DISCUȚII ȘI REZULTATE OBTINUTE

3.1. Cadrul legal în materia partajării bunurilor comune a foștilor soți după divorț

Fiind o instituție comună dreptului civil și dreptului familiei, în privința proprietății comune în devălmășie a soților se expune atât art. 572 din C.civ., cât și art. 20-26 din C.fam. Însă, având în vedere că tematica lucrării noastre vizează partajul bunurilor proprietate comună devălmașă a foștilor soți, în cadrul acestui demers științific ne propunem să analizăm norma cuprinsă în art. 25 alin.(1) C.fam., ce se preocupă de regimul partajării proprietății în devălmășie a soților. În mod special, intenționăm a supune analizei aspectul partajării averii comune a foștilor soți, după divorț, prin raportare la percepția generală de obligativitate a acestei operațiuni juridice, mai având și contextul în care norma analizată conține sintagma: „împărțirea proprietății... poate fi făcută...”. Această constatare ne face să credem că nu este obligatoriu a partaja bunurile proprietate comună devălmașă a foștilor soți la data desfacerii căsătoriei, astfel fiind create premise pentru noi conflicte cu privire la împărțirea bunurilor foștilor soți după divorț.

Mai mult, alin. (8) al normei analizate stabilește și un termen de prescripție pentru exercitarea dreptului la partaj, stabilind că, pentru împărțirea bunurilor proprietate în devălmășie a soților a căror căsătorie a fost desfăcută, se stabilește un termen de prescripție de 3 ani. În mod evident, poziționarea soților divorțați între dreptul de a partaja averea și termenul limită în limitele căruia trebuie să-și exercite acest drept, trebuie examinată cu atenție în condițiile în care expirarea acestui termen ar crea mari dificultăți pentru instanțe. Or, nu poți impune foștii soți să gestioneze bunurile nepartajate în comun, așa cum nu poate nimeni să-i lipsească de aceste bunuri ori să le treacă în proprietatea exclusivă a unuia din ei, dar nici în proprietatea statului.

Bunăoară, pentru a evita o asemenea problemă, „sistemul de drept francez, de exemplu, obligă soții să încheie toate socotelile mariajului lor cu prilejul desfacerii căsătoriei, prevenind neajunsurile unui eventual contencios post-divorț. În acest sens, legea franceză prevede, în cazul divorțului prin acordul soților, care este în exclusivitate de competența instanțelor judecătorești, cu valoare de condiție de admisibilitate a cererii de divorț, reglarea tuturor consecințelor divorțului, inclusiv lichidarea regimului matrimonial”⁴.

Legiuitorul nostru, în schimb, lasă decizia de a partaja sau nu averea comună în caz de divorț la discreția foștilor soți, neluându-se în calcul mai mulți factori care în viitor ar putea avea consecințe patrimoniale negative pentru aceștia. Or, de multe ori după divorț, foștii soți nu se interesează de bunurile lor comune. Cauzele ar fi diverse, spre exemplu migrația, starea economică precară a populației, nivelul scăzut de informare sau al culturii juridice a acestora. De cealaltă parte, nepartajarea bunurilor proprietate comună devălmașă a foștilor soți, peste ani, ar putea ridica noi probleme ca încălcarea dreptului de proprietate a acestora sau implicarea în noi procese, cum ar fi cele legate de deschiderea unei succesiuni.

3.2. Opinii doctrinare pe marginea termenului de prescripție prevăzut pentru partajarea averii după divorț

Analizând literatura de specialitate pentru a consulta și opinia doctrinei în acest sens, autorul Eugen Chelaru menționează că „partajul sau împărțirea este operațiunea juridică ce pune capăt stării de indiviziune (coproprietate) prin împărțirea, în natură și/sau prin echivalent, a bunurilor aflate în indiviziune, având drept consecință înlocuirea cu

⁴ Pînzari V., Dreptul Familiei, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 269.

efect retroactiv a cotelor-părți ideale, indivize, asupra acestora, cu drepturi exclusive ale fiecăruia dintre coindivizari asupra unor bunuri determinate în materialitatea lor”⁵. Din cele relatate de autor, este clar că partajul poate fi solicitat doar de către soți sau foștii soți, atât în timpul căsătoriei, cât și după desfacerea ei, astfel numai după împărțirea bunurilor, indiferent pe care cale a fost realizat partajul, soții sau foștii soți obțin acel drept de proprietate personal și exclusiv.

O altă problemă, pe care o semnalează literatura română de specialitate, este cea referitoare la subiecții imputerniciți cu dreptul de a solicita partajul. În acest sens, autorii S. Filincova și V. Cebotari susțin că „Cererea de împărțire a proprietății comune în devălmășie poate fi depusă în instanța judecătorească de fiecare dintre soți sau de creditorii personali ai oricărui dintre soți”⁶.

După noi, această opinie poate fi supusă criticii, aderând la poziția doctrinarilor români T. Bodoașcă, A. Drăghici, I. Puie, Iu. Maței, care susțin că „dreptul de a promova acțiunea în împărțeală, indiferent că aceasta are loc pe cale incidentă sau pe cale principală, aparține soților, deoarece numai ei sunt titularii comunității de bunuri în devălmășie sau pe cote părți ce urmează a fi partajată.”⁷

Astfel, în opinia noastră, numai soții sau foștii soți sunt în drept să înainteze o acțiune de partaj, deoarece numai ei sunt titularii atributelor dreptului de proprietate, posesie, folosință și dispoziție asupra bunurilor avute în devălmășie. Cu o precizare în acest sens vine autorul V. Pînzari, menționând că „nu există suport legal pentru afirmația potrivit căreia partajul poate fi făcut la cererea creditorilor personali ai oricărui dintre soți”⁸; autorul susține, de asemenea, că „la cererea creditorilor personali ai oricărui dintre soți partajul proprietății comune devălmășe poate fi făcut numai în timpul căsătoriei”.

Având în vedere cele expuse mai sus, afirmăm că dreptul de proprietate este inviolabil și personal, iar creditorii soților ar putea avea doar dreptul să ceară îndeplinirea obligațiilor din partea debitorului, dar nu și partajarea bunurilor acestuia. Astfel, susținem ideea că unicii titulari cu dreptul de a depune cererea de partaj în instanța de judecată sau de a încheia un acord cu privire la partaj la notar sunt în exclusivitate doar soții sau foștii soți.

3.3. Precizări cu privire la obiectul acțiunii în partajare

În ultima perioadă, tot mai mult se discută despre bunurile care pot fi supuse partajării pe motiv că există un număr mare de solicitări de a partaja bunurile care se află în proprietatea exclusivă a unuia dintre soți, prevăzute de art. 22 alin.(1) C.fam. În această ordine de idei menționăm că doar bunurile proprietate comună devălmășă pot fi supuse partajului, nu și bunurile proprietate personală a soților sau a foștilor soți.

În acest sens, legiuitorul vine cu o precizare în art. 23 C.fam. stipulând că „Bunurile ce aparțin fiecăruia dintre soți pot fi recunoscute de instanța judecătorească proprietate în devălmășie a acestora dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soților sau al mijloacelor unuia dintre soți ori în urma muncii numai a unuia dintre soți, valoarea acestor bunuri a sporit simțitor (reparație capitală, reconstrucție, reutilare, reamenajare etc.)”.

⁵ Chelaru E., Drept civil. Drepturile reale principale, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 199.

⁶ Filincova S., Cebotari V. Manualului judecătorului pentru cauze civile, <https://www.inj.md/sites/default/files/Manualul%20judecatorului%20pentru%20cauze%20civile%20Ediia%20II.%202013%20%281%29.pdf> (accesat pe 15.04.2025).

⁷ Bodoașcă T., Drăghici A., Puie I., Maței Iu., Dreptul Familiei. Curs universitar, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 304.

⁸ Pînzari V., Dreptul Familiei, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 269.

Având în vedere aceste dispoziții legale, menționăm că se vor supune partajului și bunurile din proprietatea personală a unuia dintre soți sau foști soți care au fost recunoscute de instanța judecătorească bunuri proprietate în devălmășie. O situație particulară la care dorim să atragem atenția este cea a partajărilor în care sunt implicate soțiile ce nu sunt angajate în câmpul muncii, dar care administrează gospodăria comună și treburile casnice, fiind ocupate cu creșterea și educarea copiilor comuni. În astfel de ipoteze, de multe ori în practică, în cazul partajului, de către cealaltă parte se invocă motivul că acestea nu au contribuit financiar la achiziționarea bunurilor de către soțul încadrat în câmpul muncii, solicitându-se excluderea acestor bunuri de la partaj. În acest sens, legislația vine să protejeze și această categorie de foști soți prin dispozițiile art.20 alin.(4) C.fam. în conformitate cu care „Dreptul la proprietate în devălmășie se extinde și asupra soțului care nu a avut un venit propriu, fiind ocupat cu gospodăria casnică, cu educația copiilor sau din alte motive temeinice”.

Totuși, pentru a aduce mai multă claritatea asupra obiectului proprietății comune ce face și obiectul partajării, prin coroborarea normei de la art.572 C.civ cu art. 20-26 C.fam., arătăm că obiect al proprietății comune în devălmășie a soților sunt:

- bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei⁹, fiind proprietatea lor comună în devălmășie dacă, în conformitate cu legea sau contractul încheiat între ei¹⁰, nu este stabilit un alt regim juridic pentru aceste bun;

- veniturile obținute de fiecare dintre soți din:

- ✓ activitatea de muncă;
- ✓ activitatea de întreprinzător;
- ✓ activitatea intelectuală;

- premiile, indemnizațiile și alte plăți care nu au un caracter compensator;
- valorile mobiliare, depunerile și cotele de participație în capitalul social din instituțiile financiare sau societățile comerciale, care au fost construite, constituite, procurate sau făcute din contul mijloacelor comune, precum și alte bunuri dobândite în timpul căsătoriei, chiar dacă sunt procurate sau depuse pe numele unuia dintre soți.

Cu titlu de excepție, nu fac obiectul proprietății comune în devălmășie bunurile:

- care au aparținut soților înainte de încheierea căsătoriei;
- dobândite în timpul căsătoriei în baza unui contract de donație, prin moștenire sau în alt mod cu titlu gratuit, acestea fiind proprietatea exclusivă a soțului care le-a dobândit;

(Cu titlu de precizare, bunurile fiecăruia dintre soți (dobândite înainte de căsătorie sau în timpul căsătoriei cu titlu gratuit) pot fi declarate proprietate a lor comună în devălmășie dacă se constată că în timpul căsătoriei s-au făcut din mijloacele lor comune investiții care au sporit simțitor valoarea acestor bunuri.)

- banii și bunurile care au un caracter de compensare (ajutor material, despăgubire pentru vătămarea sănătății etc.);

- bunurile de folosință individuală (îmbrăcăminte, încălțăminte și altele asemenea), cu excepția bijuteriilor și a altor obiecte de lux, sunt bunuri personale ale soțului care le folosește, chiar dacă sunt dobândite în timpul căsătoriei din contul mijloacelor comune ale soților¹¹.

O altă problemă cu care ne ciocnim în practică în cazul partajului proprietății comu-

⁹ Sunt proprietate în devălmășie a soților bunurile care au fost dobândite din ziua încheierii căsătoriei până în ziua încetării acesteia.

¹⁰ Contractul matrimonial încheiat de soți poate să prevadă un alt regim al bunurilor dobândite în timpul căsătorie sau chiar înainte de aceasta.

¹¹ Ardelean G., Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor. Ed. Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 263.

ne devălmașe și care necesită clarificări o constituie datoriile foștilor soți. Acestea necesită a fi clasificate în funcție de necesitățile la care au fost folosite și, dacă este vorba de necesități familiale, datoria va fi considerată comună și revine ambilor foști soți în egala măsură, la fel ca și bunurile împărțite. Însă dacă datoria a servit doar pentru necesitățile personale ale soțului împrumutat, este firesc ca datoria respectivă să fie doar a acestuia. Or, persoana ce are un împrumut contractat, folosit pentru necesități personale, trebuie să răspundă cu partea sa din bunuri, conform prevederilor art.26 alin.(3) C.fam., în conformitate cu care „la împărțirea proprietății în devălmășie a soților, datoriile comune se împart între ei proporțional cotelor-părți ce le-au fost repartizate”.

Un alt aspect ce se cere a fi abordat, este cel al răspunderii soților în contextul partajării bunurilor comune cu care trebuie să răspundă, în condițiile în care fapta a fost săvârșită în timpul când erau căsătoriți, iar acțiunea de tragere la răspundere s-a declanșat după divorț. În această situație, precizăm că fiecare soț răspunde pentru obligațiile proprii cu bunurile proprietate personală și cu cota-parte din proprietatea în devălmășie, care poate fi determinată de către instanța judecătorească la cererea creditorului.

În ce privește aspectul răspunderii civile contractuale, soții răspund cu întreg patrimoniu lor pentru obligațiile care au fost asumate în interesul familiei, fie și numai de unul dintre ei, precum și pentru repararea prejudiciului cauzat ca urmare a săvârșirii de către ei a unei infracțiuni, dacă prin aceasta au sporit bunurile comune ale soților (art. 24 Codul familiei).

3.4. Reguli cu privire la partajarea bunurilor proprietate comună în devălmășie a soților

Ținând seama că operațiunea de partajare a bunurilor proprietate comună a soților implică particularități determinate de existența la întreținere a copiilor, natura bunurilor ce formează obiectul partajului, destinația lor etc., legiuitorul stabilește un șir de reguli aplicabile diferitelor cazuri în parte, cum ar fi:

- în cazul împărțirii bunurilor proprietate comună în devălmășie a soților, părțile lor se consideră egale;
- dacă unuia dintre soți îi sunt transmise bunuri care depășesc cota ce-i revine, celuilalt soț i se poate stabili o compensație bănească sau de altă natură;
- bunurile procurate pentru copiii minori (îmbrăcăminte, rechizite școlare, instrumente muzicale, jucării etc.) se transmit gratuit soțului împreună cu care locuiesc copiii;
- depunerile făcute de soți pe numele copiilor lor minori sunt proprietate a copiilor și nu se iau în considerare la partaj;
- dacă bunurile comune au fost împărțite în timpul căsătoriei, acestea devin bunuri personale ale soților, iar cele care nu au fost împărțite, precum și bunurile dobândite ulterior de către soți, sunt proprietate în devălmășie a acestora¹².

3.5. Discuții cu privire la momentul de la care se calculează termenul de prescripție în partajarea averii comune a foștilor soți

Controverse însemnate atât în literatura de specialitate, cât și în practică judiciară ridică art.25 alin.(8) C.fam. conform căruia: „Pentru împărțirea bunurilor proprietate în devălmășie a soților a căror căsătorie a fost desfăcută, se stabilește un termen de prescripție de 3 ani”. Fiindcă norma arătată nu indică expres asupra momentului de la

¹² Ardelean G., Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor. Ed. Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 267.

care se calculează acest termen, considerăm că acesta trebuie interpretat în sensul că soții pot cere susținere din partea forței coercitive a statului în asigurarea exercitării dreptului la partajare în termen de trei ani din momentul în care i s-a încălcat dreptul subiectului interesat de partajare. De altfel, în practica notarilor se înregistrează un număr mare de cazuri când persoanele se adresează la biroul notarial cu intenția de a vinde un bun și constată necesitatea exprimării acordului celuilalt fost soț pentru înstrăinarea bunului. Astfel, persoana află că trebuie să-și partajeze bunurile după divorț, aflând inclusiv de termenul de prescripție de 3 ani.

Astfel, în doctrină, acest termen este tratat diferit. Bunăoară, autorii S. Filincova și V. Cebotari susțin că „Acest termen are tendința de a acorda foștilor soți posibilitatea de a-și realiza drepturile patrimoniale în cea mai mare măsură. Și, deoarece în articolul menționat nu este indicat de la ce dată începe curgerea termenului de prescripție de 3 ani, urmează a fi aplicat art. 8 alin. (2) Codul familiei, care dispune că la examinarea cerințelor ce țin de relațiile familiale, instanța judecătorească aplică normele care reglementează prescripția în conformitate cu prevederile respective ale Codului civil.

În această consecutivitate, art. 272 alin. (1) Codul civil prevede că termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului. Deci, curgerea termenului de prescripție de 3 ani, stabilit pentru cerințele de partaj a averii comune a soților, începe nu de la încetarea căsătoriei, ci din momentul când fostul soț a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său¹³.

Având ca reper prevederile art.395 alin.(1) C.civ., susținem opinia autorilor potrivit căreia „acțiunile de acest gen trebuie să fie imprescriptibile sub aspect extinctiv¹⁴.

În mod evident, această poziție a noastră, susținută și de autorii citați, combate percepția generală potrivit căreia momentul de când începe să curgă termenul de prescripție coincide cu momentul desfacerii căsătoriei. În acest sens, potrivit dispozițiilor art.39 alin.(1) C.fam., „în cazul desfacerii căsătoriei la organul de stare civilă, la notar, aceasta încetează din ziua înregistrării divorțului, iar în cazul desfacerii căsătoriei pe cale judecătorească – din ziua când hotărârea instanței judecătorești a rămas definitivă”.

3.6. Opinii jurisprudențiale cu privire la prescrierea dreptului la partajul bunurilor comune ale soților divorțați

De altfel, practica judiciară corect apreciază momentul calculării termenului de prescripție ca fiind cel de la care subiectul îndreptățit a cunoscut despre încălcarea dreptului la partajare. Drept exemplu aducem Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, nr. dosarului 2ra-473/21 din 02.06.2021, mun. Chișinău¹⁵ și Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit

¹³ Filincova S., Cebotari V. Manualului judecătorului pentru cauze civile, <https://www.inj.md/sites/default/files/Manualul%20judecătorului%20pentru%20cauze%20civile%20Ediia%20II.%202013%20%281%29.pdf> (accesat pe 15.04.2025).

¹⁴ Pînzari V., Golub S., Câteva considerente cu privire la prescriptibilitatea extinctivă a dreptului de a cere partajul în urma încetării comunității de bunuri a soților, în Materialele sesiunii științifice anuale a Academiei Române – filiala Cluj-Napoca, Institutul de Istorie „George Barițiu”, Departamentul Cercetări Socio-Umane, 28-29 octombrie 2005.

¹⁵ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. dosarului 2ra-473/21 din 02.06.2021, https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=61697 (accesat pe 16.04.2025).

al Curții Supreme de Justiție, nr. dosarului 2ra-757/18 din 25.04.2018, mun. Chișinău¹⁶, în care instanța invocă aceleași argumente cu privire la termenul de prescripție de 3 ani.

Examinând cu atenție conținutul normei ce instituie un termen de prescripție de 3 ani pentru exercitarea dreptului la partajarea averii foștilor soți, la prima vedere s-ar înțelege că termenul general de prescripție urmează a fi calculat din momentul desfăcării căsătoriei; totuși, considerăm că acesta va curge de la data în care unuia din soți i s-a încălcat dreptul la partajare benevolă, adică în temeiul general prevăzut la art. 395 alin. 1 C.civ. Astfel, potrivit normei arătate, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului. Or, acțiunea în apărarea dreptului de proprietate este una imprescriptibilă, așa cum și dreptul de proprietate în sens material este unul perpetuu, respectiv soții după divorț pot cere oricând partajarea averii, iar în cazul în care unul din ei va fi lezat în acest drept de către celălalt soț, nu are decât să acționeze în instanță în interiorul termenului de 3 ani pentru a cere susținere din partea forței coercitive a statului în realizarea dreptului de partaj a bunurilor comune. În caz contrar s-ar pune întrebarea: căruia din soți vor rămâne bunurile a căror partajare nu a fost cerută în decurs de 3 ani de la data încetării căsătoriei?, cu atât mai mult, dacă după divorț niciunul din ei nu a intrat în posesia lor.

De altfel, norma de la art. 25 alin. (8) al C.fam. nu specifică momentul de când începe să curgă prescripția dreptului la acțiune în partajare a bunurilor soților a căroră căsătorie a fost desfăcută, lăsând a fi aplicată regula cu privire la începutul curgerii termenului, în general, de prescripție extinctivă. Cu toate acestea, prin evitarea concretizărilor cu privire la momentul ce marchează începutul scurgerii termenului de prescripție, se lasă loc de interpretare, respectiv, apar multe nedumerii pentru subiecții interesați de partaj, precum și pentru instanțele ce urmează a aplica această prevedere legală.

În consecutivitatea dată, recomandăm legiuitorului a concretiza în textul normei de la art. 25 alin. (8) C.fam., că „Pentru împărțirea bunurilor proprietate în devălmășie a soților a căror căsătorie a fost desfăcută, se stabilește un termen de prescripție de 3 ani calculat în conformitate cu dispozițiile art. 395 alin. 1 din Codul civil”.

4. CONCLUZII

Din cele menționate anterior concluzionăm că partajul după divorț este un proces esențial care se referă la împărțirea bunurilor comune și a obligațiilor asumate în timpul căsniciei. În sine, partajul asigură ca fiecare dintre foștii soți să-și apere dreptul de proprietate asupra bunurilor acumulate în timpul căsniciei, conform legislației în vigoare. Acest lucru contribuie la prevenirea disputelor și neînțelegerilor ulterioare între ei. Partajul nu este doar un proces legal, ci și unul cu impact emoțional semnificativ.

Procesul de partaj, când este gestionat corect, poate reduce tensiunile dintre foștii parteneri, facilitând o tranziție mai ușoară către o nouă viață. Acest lucru este deosebit de important în cazul în care există copii, deoarece un mediu mai puțin conflictual poate contribui benefic la dezvoltarea lor. O împărțire corectă și în timp rezonabil a bunurilor poate influența semnificativ și pe termen lung situația financiară a fiecărui fost soț.

În concluzie, partajul după divorț este un pas crucial care nu doar că reglează aspectele financiare, ci și joacă un rol important în facilitarea unei tranziții mai armonioase

¹⁶ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. dosarului 2ra-757/18 din 25.04.2018, https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=43542 (accesat pe 19.03.2025).

către o viață post-căsătorie. În același timp nuanțăm oportunitatea partajării bunurilor comune ale soților concomitent cu desfășurarea procedurii de desfacere a căsătoriei, chestiune care ar putea fi reglementată prin instituirea obligației de clarificare a situației patrimoniale a soților în privința bunurilor comune, după modelul legislației franceze.

În același timp, termenul de 3 ani, ca soluție alternativă, poate oferi o fereastră necesară pentru procesul de vindecare a relațiilor familiale, în contextul în care foștii soți se recăsătoresc, nemaifiind necesară în acest caz partajarea. De asemenea, este crucial ca persoanele să fie conștiente de acest termen, pentru a nu pierde oportunitatea de a-și revendica drepturile. În același timp, considerăm că în cazul refuzului unei acțiuni de revendicare, instanța de judecată încalcă de fapt dreptul unei persoane de a administra bunul ce îi aparține, fiind clar că dreptul de proprietate nu încetează indiferent de termenul de prescripție omis, iar obligativitatea partajului la divorț ar duce la o valorificare și protecție a drepturilor prevăzute conform legii de care trebuie să beneficieze foștii soți la partaj.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAPHY

Ardelean G., Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor. Ed. Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 263.

Bodoașcă T., Drăghici A., Puie I., Maftei Iu., Dreptul Familiei. Curs universitar, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 304.

Chelaru E., Drept civil. Drepturile reale principale, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 199.

Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112573&lang=ro (accesat pe 12.06.2025).

Codul civil al României, nr. 287/209, <https://legislatie.just.ro/public/detaliidocument/175630> (accesat pe 16.07.2025).

Codul Familiei al Republicii Moldova nr. 1316 din 26.10.2000, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148507&lang=ro# (accesat pe 15.07.2015).

Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. dosarului 2ra-473/21 din 02.06.202, https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=61697 (accesat pe 16.04.2025).

Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. dosarului 2ra-757/18 din 25.04.2018, https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=43542 (accesat pe 19.03.2025).

Dicționarului explicativ al limbii române, <https://dexonline.ro/definitie/partaj/definitii>. (accesat la data de 19.03.2025).

Filincova S., Cebotari V., Manualului judecătorului pentru cauze civile, <https://www.inj.md/sites/default/files/Manualul%20judecatorului%20pentru%20cauze%20civile%20Ediia%20II.%202013%20%281%29.pdf> (accesat pe 15.04.2025).

Pînzari V., Dreptul Familiei, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 269.

Pînzari V., Golub S., Câteva considerente cu privire la prescriptibilitatea extinctivă a dreptului de a cere partajul în urma încetării comunității de bunuri a soților, în Materialele sesiunii științifice anuale a Academiei Române – filiala Cluj-Napoca, Institutul de Istorie „George Barițiu”, Departamentul Cercetări Socio-Umane, 28-29 octombrie 2005.